

PONYVA S IRODALOM

Agyoncsépelet közhely, hogy különböző tényezők befolyásolják a nemzet egyes rétegeinek életét és erkölcsi felfogását. S ezek a tényezők helyes vagy helytelen irányba terelik a gondolkodást, egyensúlyozzák, vagy felkorbácsolják az érzelmeket és jóra vagy rosszra hangolják erkölcsi magatartásunkat. Valóban így is van. Am ha számba vennők, vagy éppenséggel fel is tárhatnák mindazokat a tényezőket, amelyek mostanában döntő szerepet visznek ebben a vonatkozásban, akkor ugyancsak furcsa, sőt riasztó képet kellene festenünk a társadalom lelkét alakító erőkről és hatásaikról...

Jelenleg sok szó esik az úgynevezett ponyva-irodalomról, mint olyan tényezőről, amely ugyancsak bomlasztja és rothasztja széles rétegek képzeletvilágát. Fölöttébb hű és találó elmefuttatásokat olvashatunk arról, hogy erkölcsileg milyen végzetesen káros hatást gyakorolnak ezek a nyomdatermékek. Teljes mértékben osztjuk ezt az álláspontot, sőt az elmúlt évtizedekben számtalanszor felemeltük tiltakozó és felvilágosító szavunkat egyrészt az irodalom cégére alatt űzött erkölcsi kalózkodás, másrészt pedig az úgynevezett ponyva-irodalom közvetve hathatósan támogatott kitenyésztése ellen. Azt halljuk, hogy nemsokára rendet teremtenek a ponyvairodalom vadonjában. E rendcsinálással kapcsolatban a következő megjegyzéseket bátorodunk tenni:

Elsőbben is perdöntően tisztázni kell, hogy mi ponyva és mi nem ponyva? Hogy valamilyen nyomdai termék olcsóbb és ilyen vagy amolyan a formája, az még egyáltalán nem dönti el, hogy mi az irodalmi értéke. S nem mértéke az irodalmiságnak az sem, hogy ha valamilyen úgynevezett irodalmi alkotás nyomában a tetszés és a taps vihara zúg fel. Tucatjával tudnók hamarjában felsorolni azokat a szépirodalmi könyveket, amelyekről napilapok és folyóiratok egyaránt a legáradozóbb elismerést szüremeltették át az olvasó felfogásába. S ilyenkor a tömeglélektan törvényei kellően érvényesülnek és a szorgalmas, de irodalmilag vér-

szegény mesteremberek nagy írókként élnek a köztudatban, holott nevüket és műveiket úgy elhordja a könnyörtelen feledés, mint ősszel az avar a szél. A tárgyilagos és emelkedett irodalmi kritika meghalt, már évtizedek óta halott. Az esztétikai nevelés mindenkoron gyenge lábbon állott nálunk. A középiskola a legjobb esetben rugalmas irányító elveket olt a tanuló lelkébe és ezeket is eltemetik a nevek és adatok, valamint klasszikus műveink szokványos méltatásainak halmazai.

Van-e száz úgynevezett művelt ember közül tíz, aki meg tudná mondani, hogy mik az irodalmi termék esztétikai követelményei? És a tíz közül hánynak van kifinomodott és kicsiszolt esztétikai érzéke, amely nem hagyja őt cserben, amikor a műalkotásról értékítéletet kell magának alkotnia. Röviden és velősen szólva: A ponyvairodalom ellen való kíméletlen harcot az esztétikai neveléssel kell kezdenünk, hogy a legszélesebb körökben is felébrésztessük az igazi irodalmi alkotás után való vágyat.

Ha eltűnődünk a készülő rendcsinálás mivoltán és mikéntjén, akkor aligha tévedünk, ha azt hisszük, hogy rendelettel egyszerűen ezt vagy azt fogják előírni. Hogy is tévedhetnénk, hisz az állami szocializmus ijesztő formája kezd nálunk kibontakozni az élet minden vonatkozásában. Valószínűleg lesz, vagy van is már valamilyen tanács, amely ezernyi nyomtatvánnyal igyekszik majd ezt a kérdést a saját szájaíze szerint szabályozni és elrendezni. Minden bizonnyal végre is hajthat akármilyen tervet, mert a fennforgó papíroshiány és erkölcsi elvek hangoztatása igen tetszetős és hangzatos jogcímet ad erre. Csakhogy ki fia, ki leánya fogja elbírálni, hogy mi ponyva és mi nem ponyva? Vannak kérdések, amelyeket sem tekintéllyel, sem hatalommal nem lehet elintézni. Az irodalom kérdése is idevág. Mint ahogy nem lehet az államhatalom egymást váltogató urainak kénye-kedve szerint irodalmat csinálni, azon mód nem lehet a szellem különböző megnyilvánulásainak pusztán és kizáróan a hatalom segítségével gátat szabni. El lehet nyomni ideig-óráig, de nem lehet kiirtani a rosszat sem, hogyha nem gondoskodnak helyette jóról. Ugyancsak nagyot

nézze a közvélemény, hogyha megtudná, kik azok a nagyurak, akik a szórakozás óráiban olyan műveket olvasgatnak, amelyekre az irodalmi ízlésben és tudásban szűkölködő agy rávágja, hogy ponyva. Tehát: Amidőn arról van szó, hogy elvileg és gyakorlatilag megállapítsák, hogy mi a ponyva és mi nem ponyva, akkor a legnagyobb lelkiismeretességgel és minden politikai mozzanattól mentesen független és pártatlan szakembereknek kell esztétikai szempontból ítélniük.

S végül itt van az erkölcs kérdése! Nos, ha mostanság erkölcsről szó esik, akkor a hívő keresztény lélek, aki tudja, hogy a kinyilatkoztatásban gyökeredző erkölcsi elvek és törvények nem változnak a korról és a divattól, ez a lélek rendszerint ijedten kap a fejéhez! Hogyne, hisz napjaink agyonhántorgatott erkölcsi elveiről szinte szabályszerűen az derül ki, hogy pusztán pragmatista irányelvek a mérhetetlen anyagiasság kendőzésére és megvalósítására. Az irodalom és erkölcs egymással való vonatkozásairól századunk hajnalán lángolt fel a nagy vita. Fájdalom, máig sem záródott le. S ha a sor két végét nézzük, akkor az egyik végében ott látjuk az ájtatos történeteket, amelyekből ugyancsak hiányzik az irodalmiság kelléke és eszköze, a másikon pedig ott éktelenkedik az irodalmi mesterfogások fényében a keresztény életfelfogást meggyalázó írói termék. Egyik sem irodalmi alkotás!

A nyomtatásban és filmen jelentkező ponyvát közmegegyezésre és eredményesen így lehet kiirtani: A nemzet minden tagját fel kell emelnünk Krisztus erkölcsének magaslataira és az esztétikai nevelés alapjait már a népiskolában meg kell vetnünk. (c.)